

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ СЯЗОУ ПІСЬМЕННІКАТ БССР

№ 25 (1040)

Субота, 18 чэрвеня 1955 года

Цана 50 кап.

На радзіме Адама Міцкевіча

У Навагрудку, на радзіме геналяна польскага паэта, адбыўся вялікі літаратурны вечар. Сюды ўшанаваць памяць А. Міцкевіча з'ехаліся шматлікія госці з Мінска і Гродна.

Вечар у Доме культуры адкрыў першы сакратар Навагрудскага РК КПС С. Шлатовіч. Старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР П. Броўка зрабіў даклад аб жыцці і творчасці А. Міцкевіча.

Паэты М. Танк, А. Зарышкі, П. Пестрак, М. Калачынскі, М. Абрамчыч, М. Лужанін прачыталі свае пераклады вершаў вялікага польскага паэта. З прамовай прамовай аб паэце, аб брацкіх сувязях польскага і беларускага народа выступіў Я. Брыль. Аб Навагрудскім Доме-музеі А. Міцкевіча расказаў навуковы супрацоўнік музея А. Сокал-Бутылоўскі. Паэт П. Панчанка ад імя прысутных залучыў прывітаную тэлеграму Саюзу пісьменнікаў.

Беларускія пісьменнікі наведлі музей паэта, наведлі міцкевіцкія мясціны — так званы курган Міцкевіча і возера Свідазь.

На адмычку: Пятрэўска-Броўка, Піліп Пестрак, Аляксей Зарышкі, Максім Лужанін і Максім Танк на бронзавай мадалі помніка Адаму Міцкевічу ў Парыжы.

М. Горкі на беларускай мове

Творы Горкага ў Беларусі пачалі выдавацца з 1917 года, спачатку ў арыгінале, пасля і ў перакладзе на беларускую мову.

Першыя кнігі вялікага пролетарскага пісьменніка былі выданы ў Мінску напіраўдні Кастрычніка і адразу пасля рэвалюцыі. У 1917 годзе выдавецтва «Звязда» пры Мінскім Камітэце РСДРП выдалі чатыры кнігі Максіма Горкага — «Чакан», «Марк Чудра», «Таварышы» і «Дружкі».

Першы пераклад Горкага на беларускую мову («Дзед Архіп і Лявонка») з'явіўся ўжо да рэвалюцыі ў Вільні. (Вільня, выданне «Надзея нывы», № 5, 1910 г.).

У 1925 годзе ў гонар Каліманіча выйшла кніжка, якая змяшчала «Песню аб Сокале» і «Песню аб Буравесніку» ў перакладзе на беларускую мову.

З гэтага часу горкаўскія творы сістэматычна друкаваліся ў БССР па рускай і беларускай мовах.

Усяго ў БССР выдана 68 кніг вялікага пісьменніка агульнай колькасцю ў 694.480 экзэмпляраў, з іх 54 кнігі на беларускай мове. Раман «Маці» выходзіў у Дзяржлітвышчыне 8 разоў, тры — на рускай мове і пяць разоў — у перакладзе на беларускую мову.

Над перакладамі твораў Горкага на беларускую мову працавалі многія вядомыя беларускія пісьменнікі. Некаторыя творы апублікаваны ў некалькіх перакладах. Напрыклад, пераклады казкі «Дзівачыня і смерць» апублікавалі ў 1938 годзе П. Глеба і Э. Самуілавіч; аповяданне «На соли» было змешчана ў перыядычным друку ў 1937 годзе ў перакладах Б. Крапівы і К. Чорнага; «Песню аб Буравесніку» ў 1936 годзе пераклаў П. Глеба, а ў 1946 годзе — В. Вітка.

Вялікаму Горкаму прысвяцілі свае паэтычныя словы Я. Купала, Я. Колас, П. Броўка, П. Глеба, П. Пестрак, М. Мацвееў і многія іншыя беларускія пісьменнікі.

Добрая традыцыя

Паміж тэатрамі Украіны і Беларусі ўстанавілася добрая традыцыя — абмен тэатральнымі калектывамі ў час летніх гастроль. Кожны год тэатры Украіны пасляхова выступаюць у гарадах і раёнах Беларусі. У сваю чаргу тэатральныя калектывы нашай рэспублікі выступаюць са сваімі творчымі справаздачамі перад працоўнымі брацтвамі Украіны.

Адным з першых распахнуў гастролі ў гэтым годзе ў Прыкарпацкім на Украіне Магілёўскі абласны драматычны тэатр. 4 чэрвеня ў Драгобичы адбыўся першы спектакль тэатра «Іван Рыбкоў» (рэжысёр М. Генін, мастак В. Акулаў). Перад пачаткам спектакля беларускія артысты сардэчна віталі ад імя партыйных і грамадскіх арганізацый сакратара гарадскога камітэта КПУ т. Бульба. Спектакль быў вельмі цікавым і гледачамі. Асабліва поспех выпал на долю вытанчанага ролі генерала Рыбкова (І. Матвееў), яго сына Івана (Р. Сувораў), Фаміна (Н. Цурбакоў).

У час гастроль у Драгобичы, якія працягнуцца да 1 ліпеня, тэатр паказаў спектаклі: «Паўлінка» Я. Купалы, «Шнека шпаката» В. Луіна-Марцінэвіча, «Хто смеяцца апошнім» К. Крапівы, «Чалавек з партфелем» А. Файка, «Таня» А. Арубана, «Спанцы» М. Дарманта, «Мачыха» О. Вальска і новую прам'еру В. Штэпаненкі «Кажане Анні Барэжкі». Калектыв тэатра будзе абслугоўваць санаторый Меданіцын, Барысаў; курорты Трускавец і Моршын. Артысты тэатра выступаць са сваімі творчымі справаздачамі перад рабочымі нафтапрамыслаў, чыгуначнікамі і калгаснікамі.

Пасля гастроль у Драгобичы тэатр выедзе ў Станіслаўскую і Хмельніцкую воласці, дзе будзе прадаваць да 1 лістапада.

Канцэрты ў калгасях

Звыш 180 агітацыйна-мастацкіх бригад, створаных пры культурна-асветных установах Брэсцкай вобласці, праводзяць вялікую работу па культурнаму абслугоўванню калгаснікаў і механізатараў. У пераходнай перыядзе і догляду да павесамі яны залі для працоўнай палы больш 800 канцэртаў мастацкай самадзейнасці, прачыталі звыш тысячы лекцый і дакладаў.

Сістэматычна выступае перад калгаснікамі і механізатарамі з канцэртнай мастацкай самадзейнасці агітацыйна-агарадскага раёнага Дома культуры. У яго склад уваходзяць салісты, чыталыні, танцоры. У час веснавых палых работ у сельскіх агітабрыгадах зрабілі 20 выездаў у калгасы і МТС раёна.

Рагуляра, два-тры разы ў тыдзень выязджаюць у калгасы і МТС комсомольска-маладзёжныя агітабрыгады Ляхавіцкага, Давыд-Гарадоцкага, Высокаўскага, Целяханскага і іншых раённых Дамуў культуры вобласці.

Пачэсныя абавязан

(Да вынікаў Пятага з'езду архітэктараў БССР)

Г. ПАРСАДАНАУ,

старшыня Саюза архітэктараў БССР

У святле задач, пастаўленых на Усеаюнавым нарадзе будаўнікоў, і той справядлівай крытыцы, якая прагучала на Рэспубліканскай нарадзе будаўнікоў, архітэктары Беларусі сур'ёзна і глыбока, на прафесіянальнаму, прааналізавалі ўсю сваю работу.

Дзейнасць Саюза савецкіх архітэктараў Беларусі да Усеаюнавага нарады будаўнікоў праводзілася галоўным чынам у кірунку арганізацыі творчых абмеркаванняў праектаў жылых і грамадскіх будынкаў, архітэктурна-планіровачных вырашэнняў будовы цэнтрав Мінска і абласных гарадоў Беларусі, а таксама была накіравана на павышэнне майстэрства архітэктараў. У выніку палепшылася якасць праектавання. Былі створаны праекты, заснаваныя на індустрыяльным метады Уважанага будынка.

Анасамбль будовы праспекта імя Сталіна ў Мінску — гэта не толькі ўдзя асобных архітэктараў, а дасягненне ўсяго калектыву будаўнікоў. Стварэнне ансамбля аказала станоўчы ўплыў на будову не толькі галоўных магістраляў гарадоў Беларусі, але і буйных гарадоў Савецкага Саюза. На прыкладу праспекта былі распрацаваны праекты галоўных магістраляў у Віцебску, Гомелі і Магілёве.

Калі будову праспекта імя Сталіна вырашаў вялікая група архітэктараў Масквы і Мінска (Шарушнік, Баданаў, Баталаў, Бароль, Гегарт, Асмаюўскі), дык у абласных цэнтрах узніклі за вырашэннем гарадабудуўнічых задач маладыя архітэктары. Настойліва вывучачы вопыт работы Мінска, архітэктары Рымінскі, Сіманенка і Громаў паспяхова закончылі праект будовы Першамайскай вуліцы ў Магілёве.

Станоўчую творчую работу прарабілі маладыя архітэктары Гура і Бурлака па праектаванні Комсомольскай вуліцы ў Гомелі. У Віцебскім філіяле Беларускага саюза створаны добры калектыв архітэктараў, які завяршае праект будаўніцтва вуліцы Кірава, што звязвае вакзал з цэнтрам гарада.

Найбольш значная работа была праведзена Саюзам архітэктараў па творчым абмеркаванні другой чаргі будовы праспекта імя Сталіна ў Мінску.

У распрацоўцы ўдзельнічалі значныя лікі архітэктараў і інжынераў, якія праставілі рад цікавых гарадабудуўнічых і інжынерных рашынняў. Аднак як пры абмеркаванні ў Саюзе, так і пры зацверджанні праекта канчатковы варыянт будовы не быў прыняты. Напраўлена арганізавана Упраўленнем па справах архітэктары пры Саюзе Міністраў БССР работа па стварэнню канчатковага варыянта праекта. Будова асноўнай магістраляў праектуецца ў Беларускапраекце, а сумежных кварталаў — у Мінгортпраекце, прычым роўнымі аўтарамі. Гэта прывяло да дэархітэктурнага і агульнага праектаў работ.

У выніку Беларускапраект і Мінгортпраект да гэтага часу не зрабілі канчатковага варыянта праекта. Мы яшчэ не маем таго комплексных праектаў будовы галоўных магістраляў абласных цэнтраў з сумежнымі кварталамі, дзе ўлічваліся ў поўнай меры пытанні эканоміі, інжынернага добраўпарадкавання, стварэння выгодаў для насельніцтва. Заняўдана максімальнае прымяненне тыповых праектаў. У цэнтры Мінска няма ніводнага добраўпарадкаванага квартала з невыкрытымі асфальтавымі прасцамі, дзіцячымі і гаспадарчымі пляцоўкамі, прыгожым асяленнем, газонамі, гаражамі для індывідуальных машын і г. д. Пры ўпарадкаванні ўнутрыкватэральных прастораў не расшэдняцца іх санітарны стан, найбольш аручная вывадка смецця і інш. У цэнтры Мінска, Віцебска, Гомеля, Магілёва і іншых гарадах, дзе кварталы асабліва шчыльна заселены, участкі падзелены агародамі, і гэта не дае магчымасці праводзіць комплекснае ўпарадкаванне і стварэнне варыянтных умоў жыцця для насельніцтва.

Напраўленаму крытычнаму аналізу на з'ездзе былі падвергнуты праекты Палаца профсаюзаў (аўтар — архітэктар Яшоў), жылых дамоў па Ленінскай вуліцы ў Мінску (архітэктар Заборскі), будынкаў былога Палескага абкома ў Мазыры (архітэктар Драздоў) і ЦК ЛКСМБ ў Мінску (архітэктар Заборскі), Дома ўрада (архітэктары Шарушнік і Баданаў) і інш. Калі праекты асноўных грамадскіх будынкаў абмяркоўваліся архітэктурнай грамадскасцю, дык жылёвае будаўніцтва і яго праектаванне засталася па-за ўвагаю Саюза.

Пры абмеркаванні праектаў галоўным чынам разглядаліся фасады будынкаў, менш гаварылася аб планіровачным вырашэнні і канструкцыі і амаль зусім не закраналася пытанне эканоміі будаўніцтва. Прыгожа намалеваны фасад і перспектыва адміраваў рашучую ролю пры ацэнцы творчай работы архітэктара. Гэтыя шкідныя нашаму народу паняцці прыгажосці, адарванай ад эканоміі, прывялі насам архітэктарам апыч ў інстытутах і Акадэміі ў ўмоцненне культуры будынкаў на Упраўленні па справах архітэктары і творчай арганізацыі архітэктараў.

Цікава і рэскава класіцызма, механічнае пераняццё без крытычнага заважэння архітэктурных форм на сучасныя будынкі прывялі нашых вядучых архітэктараў да значных памылкаў у практычнай дзейнасці.

Найбольш характэрная ў гэтых адносінах творчая дзейнасць архітэктараў Барыша і Аранаўскага. Пачатак іх дзейнасці

вызначаецца вялікай станоўчай работай па стварэнню першых чатырохпавярховых тыповых жылых дамоў. Але імкненне да індывідуальнага праектавання прымусіла іх адыйсці ад тыповага. Першыя праекты індывідуальных дамоў ужо свечылі аб рэзкім пераходзе ад прастае архітэктурны і канструкцыі тыповых дамоў да іжывага ўпрыгожвання. У першых індывідуальных жылых дамах, пабудаваных на Круглай плошчы, архітэктар Барышч дапусціў многа архітэктурных перажыванняў, якія не сумяшчаліся з паняццем прыгажосці, а свечылі аб марнатраўстве. Комплекс жылых дамоў на Круглай плошчы ўпрыгожаны калонамі і дошкамі, якія зніжваюць асветленне жылых пакояў, угнаўдана дамы ўвечынены вежамі са складаным дахам, на які зацэплены шмат непатрабнай працы і сродкаў.

Новыя работы гэтых архітэктараў паказалі, што яны не толькі не адмовіліся ад сваіх фармалістычных поглядаў у архітэктур, а наадварот, пачалі паглыбляць іх. У жылых дамах ЦК КПБ і завода імя Молатава (Мінск) складаныя карнізы ўвечынены цалымі «каронкамі» з бетонных італій, кошт якіх перавышае некалькі дзясяткаў тысяч рублёў, а разліты жылога дома завода імя Молатава пакрываюцца складаным малюнкам лепкай на два паверхі. І ўсё гэта выдзецца за характэрна буйнаконтнай нашай сацыялістычнай эпохі. Побач з гэтым у доме завода імя Молатава архітэктарам Барышчам не прагледжаны выгоды для жыхароў. Курдырны і выгледзе трапецый, які выходзіць на праект імя Сталіна, і закружаны вугал на Даўгаборскай вуліцы знавечылі кватэры і зрабілі іх незручнымі. Непрадуманае размяшчэнне дзіцячых устаноў на першым паверсе не дае магчымасці па жывой дзённай катэцы жыхарам дома выходзіць на двор. Магазіны, нягледзячы на ўпрыгожаны, ствараюць непрыемнае ўражанне прысаўтанасці і неуюць агульнае выгледзе будынкаў. Архітэктар Барышч і на сённяшні дзень выдзе свае работы ў гэтым-жа кірунку. На з'ездзе асуджана такая творчая дзейнасць архітэктараў Барыша і Аранаўскага.

На няправільных творчых паняццях стаіць і архітэктар Гегарт, які дапусціў значныя перажыванні ў афармленні будынкаў універсітэта, таварыўскага цэнтры, Беларускапраекта і кансерватарыі. Ён не лічыцца ні з якімі матэрыяльнымі вынікамі, накіроўвае ўсю сваю творчую энергію на стварэнне індывідуальных праектаў, у якіх неглыбока прымяніць зборных жалезабетонных канструкцый. Так, санаторый «Беларусь» (Сочы) запраектаваны па крывой вялікага радыуса, што прывяло да шматлікасці канструкцый, выклічае з-за сваёй складанай формы эфектыўнае прымяненне зборнага жалезабетону. Пасадка гэтага будынка на мясцовасці зусім не ўлічана складаны горны рэльеф і таму былі зроблены вялікія зямляныя работы па прыстасаванню рэльефу да гэтага будынка.

Дзейнасць гэтых архітэктараў з'яўляецца яркім прыкладам памылковых тэндэнцый у практыцы беларускіх архітэктараў. Непрадукцыйнае вытэкаванне народных сродкаў на выкананне фармалістычных выкрутасцяў, якія шкодзяць здручэнні будавання, несумяшчальна з работай савецкіх архітэктараў. Алімінацыйныя будынкы тры, што ўжо званы ў акулатацыю, і тыя, што яшчэ будуцца, як мінскі паштат (аўтар — архітэктар Кароль), Мінскі абком і гарком КПБ (архітэктар Воінаў), Мінскі аблвыканком (архітэктар Ваўчок), Маладзечанскі абком КПБ (архітэктар Воінаў), у сваім архітэктурным афармленні запраектаваны са значным перажываннем. Алімінацыйны свой век архітэктурныя формы прапаноўваюць тут як архітэктурны сучасны будынак. Ші можа быць яна сучаснай, калі яна суляецца новым канструкцыйна і індустрыяльным метаду будаўніцтва? Вядома, не.

Фармалістычны падыход да вырашэння новых задач у архітэктур, няўняменне скарыстаць новыя матэрыялы прывяло архітэктара Заборскага да таго, што ён ідэя вырашэння архітэктурных фасадаў жылых дамоў па Ленінскай вуліцы, запраектаваных у атынкаўцы, пашлоў на шматтыповасць у керамічнай абліцоўцы. Кошт такога фасада склаўся 13 працэнтаў ад выдаткаў на ўвесь будынак. Зразумеў, гэта не прапанаўвала новы добры будаўнічы матэрыял — кераміку.

У сувязі з гэтым заслугоўваюць увагі апошнія работы нашых маладых, растуць архітэктараў, якія, упарта пераадоўваючы цяжкасці ў сваёй рабоце, дамагаюцца значнага поспеху. Група архітэктараў Беларускапраекта пад кіраўніцтвам Заборскага — Елісееў, Рымінскі, Шпіт, Левіна заканчваюць распрацоўку праектаў тыповых чатырох- і пяціпавярховых жылых дамоў. Яны распахнуў работу таксама над праектаваннем чатырох- і пяціпавярховых будынкаў будынкаў. Стварэнне гэтых серый будынкаў дасць магчымасць шырока прымяняць тыповыя праекты для будовы кварталаў і вялікіх магістраляў гарадоў.

Значную работу правялі архітэктары Громаў і Гольдштэйн па арганізацыі пачатна-скасрочага будаўніцтва ў нашай рэспубліцы. Імі запраектаваны два кварталы жылых дамоў Мінскага трактарнага заво-

д, будаўніцтва якіх распачнецца ў 1956 годзе пачатна-скасрочным метады.

Крытыка работы ў Саюзе архітэктараў развілася на недастаткова прычынавым узроўні. Вострыя крытычныя выступленні часта няправільна ўспрымаўся. Свабодны творчы дыскусій праводзілася рэдка і ўнікалі толькі пры абмеркаванні асобных праектаў.

Другая старонка.

Л. Любімаў. — Нашы планы і перспектывы.
Я. Цікошкі. — Творчая справядзача.
П. Герасімовіч. — Маладыя скульптары.
Ус. Раждзественскі. — Джамбул Джабаеў.

Трэцяя старонка.

Я. Герцовіч. — Лірычны голас паэта.
Л. Кармаітава. — Жыццё і школа.
Усеаюнавая Пушкінская канферэнцыя.

Чацвёртая старонка.

А. Кукарэка. — Агітабрыгада Дома культуры.
Уолт Уйтман. — Вершы з кнігі «Лісце травы».
А. Шахвочіч. — Рэдкае мастацтва.
С. Палеес. — Мінск тэатральны.

За дыржорскім пульпам

За пульпам — выпускніца Мінскага музычнага вучылішча Ларыса Дзярбінская. Яна дыржыруе аркестрам народных інструментаў, які таксама складаецца з выпускнікоў. Гэта — справядзачы канцэрт, з якім яны выступілі на дзяржаўных экзаменах. Экзаменацыйная камісія праслухала ў выкананні аркестра творы Чайкоўскага, Глінкі, Грыга, Аляксандрава, Андрэева, Будашына, Семянікі, Сакалоўскага і інш. і дала добрую ацэнку майстэрству выканання многіх з гэтых твораў.

Хутка маладыя дыржоры і музыканты выйдуць на самастойны шлях творчага жыцця. Яны папоўняць сабой музычныя калектывы, пачынаюць працаваць у мастацкай самадзейнасці, музычных школах.

Сёння яны — на пачатку свайго новага творчага жыцця.

Экзамены ў Літаратурным інстытуце імя М. Горкага

Студэнты Літаратурнага інстытута імя Горкага пры Саюзе пісьменнікаў БССР здаюць цяпер экзамены. Адначасова адбываецца творчае абмеркаванне курсавых работ.

Кафедра творчасці на сваім семінары абмеркавала вершы Б. Спрычанна (Гомель). Кіраўнікі семінара М. Светаюў, А. Шараў, Я. Халецкі, а таксама студэнты, якія прымалі ў ім удзел, станоўча аданіўшы многія вершы аўтара, выказалі каштоўныя заўвагі па яго творчасці.

На чарзе — абмеркаванне паэмы Хв. Жычкі (Мінск) «Амірал Дрозд» і цыкла яго вершаў, а таксама вершаў і паэмы А. Бажко (Маладзечна). У якасці дыпломнай работы А. Бажко, які ў гэтым годзе заканчвае інстытут, прадставіў аповесць пра рэвалюцыйную барацьбу ў вёсцы Заходняй Беларусі.

Творы беларускіх пісьменнікаў у краінах народнай дэмакратыі

Вялікую цікавасць праяўляюць чытачы краін народнай дэмакратыі да твораў беларускіх пісьменнікаў. У Беларусі ахвотнае культурнай сувязі з заграйнішай прыходзіць многа песем з просьбамі высласць тую ці іншую кнігу, часопіс або газету.

Лепшыя творы беларускіх аўтараў перакладаюцца на замежныя мовы. У Польшчы рыхтуецца да выдання аповесць Я. Маўра «Амок». Польскі паэт і перакладчык Семерын Поляк рыхтуе анталогію з твораў паэтаў — лаўратаў Сталінскай прамі, кумы ўключваюцца пераклады вершаў Я. Коласа, А. Куляшова, М. Танка, П. Броўкі і іншых. У Чэхаславакіі будзе выдана серыя «Апавяданні народаў СССР». Сюды ўвойдуць лепшыя творы беларускіх пісьменнікаў. Па просьбе Венгерскага Саюза работнікаў тэатра і кінематографіі ў Будапешт паслана п'еса В. Вольскага «Насцерца».

Найдаўня бібліятэка Беларускага аддзялення культурнай сувязі з заграйнішай атрымала выданні, у якіх змешчаны новыя пераклады твораў беларускіх пісьменнікаў. Сярод іх — багарскі літаратурна-эстрадны зборнік «Далучыны краіны сацыялізма», у якім надрукаваны пераклад верша Я. Коласа «Шчаслівая хвіліна», газета «Багара-савецкае адзінства» з перакладам верша Я. Купалы «Беларускія партызаны» і інш. У літаратурнай зборніцы, атрыманай з Манголіі, увайшлі вершы Я. Коласа і А. Куляшова.

У Гродзенскім літаб'еднанні

Гродзенскае літаратурнае аб'яднанне найбольшае па колькасці ўдзельнікоў. За апошні час выдана німала здолных пачынаючых пісьменнікаў не толькі ў Гродна, але і ў вобласці.

У рабоце аб'яднання актыўна ўдзельнічаюць пісьменнікі М. Васілёк, А. Каршук, П. Макаль. Робатай літаратурнага аб'яднання цікавіцца і дапамагаюць яму партыйныя і савецкія арганізацыі. На пасяджэнні, дзе разглядаюцца творы і вырашаюцца творчыя пытанні, прыцягваюцца шырока грамадскія горада — студэнты і выкладчыкі педагагічнага і сельскагаспадарчага інстытутаў, сярэдніх навуковых устаноў, работнікі рэдакцый абласных газет. Выкаліваюцца таксама пачынаючыя, якія жывуць у раёнах.

Творы М. Васіляка, А. Каршюка, П. Макаля змяшчаюцца ў рэспубліканскім друку. А. Салаўў напісаў некалькі п'ес. Л. Усціпенка — п'есу з жыцця савецкай інтэлігенцыі.

Найдаўня адбылося чарговае пасяджэнне літаратурнага аб'яднання, на якім былі абмеркаваны літаратурныя творы «Гродзенскія праўды» за 1955 год. Падрэацыя разгляд твораў пачынаючых аўтараў зрабілі С. Майхровіч і Р. Няжал. Актыўны ўдзел у абмеркаванні твораў прынялі выкладчыкі і студэнты педагагічнага інстытута і работнікі рэдакцыі.

На пасяджэнні ўзнімаўся пытанне аб выданні літаратурнага альманаха. У Гродна дастаткова творчых сіл, каб справіцца з такой задачай. Саюз пісьменнікаў БССР варта падтрымаць гэтую ініцыятыву.

Канферэнцыі чытачоў

Рачыцца раёнава бібліятэка праводзіць вялікую масаваую работу з чытачамі. Для лепшага абслугоўвання калгасцаў уключаны 24 перасёлкі. Правядзены канферэнцыі чытачоў у калгасях імя Дзержынскага і імя Маленкова. Абаркаваліся мастацкія творы: «Белая бароза» М. Бубонова, «Аповесць аб дыктары МТС і галоўным аграном» Г. Нікалаева. У сельскагаспадарчай арцы імя Ордынікіна адбылася канферэнцыя чытачоў, прысвечаная тэме «За высокі ўраджай кукурузы».

Нашы планы і перспектывы

Падрыхтоўка Беларускага тэатра оперы і балету да знамянальнай падзеі ў яго жыцці — дакады Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве ў значнай меры вызначыла творчую метааналізацыю нацыянальнага тэатра і яго дзейнасці.

За кароткі тэрмін праведзена вялікая і плённая работа па вылучэнню і выхаванню маладых таленавітых артыстаў, дырыжораў, рэжысёраў і мастакоў. Паспех, які меў оперны тэатр на дакады, у поўнай ступені атрыманы дакучы маладзёцы большасці іе ўдзельнікаў — выканаўцаў адзінаццаці партый у оперных і балетных спектаклях.

Наша партыя і Савецкі ўрад высока адзначылі і заслугі і ўдзячнасці іх галоўнымі званымі і арганізацыямі. Цяпер мы ўжо маем трупы, у якіх маладзёў у цеснай садружнасці са старэйшым пакаленнем опернай сцэны гатовы ажыццявіць любую оперную і балетную пастаўку.

Сур'ёзна падрыхтоўка да дакады садзейнічала таксама росту прафесійнальнага майстэрства нашых масавых калектываў — аркестра, хору і балета, чыя работа была станоўча ацэнена друкам і грамадскаму стаўленню.

Тэатр уступіў у пару сталага майстэрства, і ўся дзейная дзейнасць яго павінна развівацца па правільна вызначанаму шляху.

Аднак было-б зусім няправільным абмежаванне размовы толькі аб станючых якасцях нашых дэкадных спектакляў. Савецкі друк і абмеркаванне спектакляў па Усерасійскім тэатральным таварыстве выклікалі рад хібаў у нашай рабоце. Наш абавязак і першая задача — з усёй адказнасцю паставіцца да выпраўлення ўсіх недахопаў.

Творчы рост тэатра ў значнай ступені вызначаецца яго пэўнай ідэя-накіраванай рэпертуарнай лініяй. У рабоче-жыццёва калектыву часта бяздзяельнага мастацкага савета, адсутнасці прышчыповага падыходу ў вырашэнні творчых пытанняў прыводзіла да выбару опер і балетаў, што не мелі асаблівых каштоўнасцей і значэння і аддавалі нашу ўвагу ад галоўных задач у вырашэнні рэпертуарнай лініі.

У выніку — прамежнае захаванне опернай і балетнай малой формы захочы кампазітару, як, напрыклад, «Жызель», «Ляма», «Фра-Дэявала», замест пастаўкі лепшых операў рускай опернай і балетнай класікі і асабіста твораў сучасных савецкіх кампазітараў. Праўда, рэпертуар за апошнія гады ўзбагаціўся такімі маўністымі творами, як «Барыс Годуноў», «Мусоргскі», «Мазепа» і «Спячачая красуня» Чайкоўскага, «Аіда» Вердзі, опера савецкага кампазітара Мейтуса «Маада гвардыя», і спектаклі, паказаныя на дакады, — оперы Я. Шкодава «Странны двор» і балет В. Залатарова «Палымныя сэрцы». Калі-б нам удалося пазбегнуць вышэйзгаданых памылак у рэпертуарным плане, спэс добрых оперных і балетных спектакляў быў-бы значна павялічаны.

Другім недахопам у дзейнасці тэатра з'яўляецца такое становішча, калі ў выніку даўнаці некаторых паставак яны страцілі сваю мастацкую свежасць, першачатковую сцэнічнасць і музычнае аблічча. Да такіх спектакляў, на жаль, належаць «Князь Ігар» Барзізіна і «Шкава дама» Чайкоўскага. У пастаўках страчана высокая музычнасць і сцэнічнае майстэрства, адрабленне мае дрэнны выгляд, і гэта падрабне старыня новай рэдакцыі спектакляў. Тое-ж самае можна сказаць і аб спектаклі «Царская нявеста», адной оперы з пудоўнай славы нашай рускага кампазітара Рымскага-Корсакава, якая ідзе на беларускай сцэне.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

У нас ёсць яшчэ многа розных непаладак, якія пераказваюць працаваць лепш і больш артанізавана.

Народны артыст БССР Н. Ворвулеў у ролях Онегіна, князя Ігара, Рыгалега і Дзмена. Фото І. Салавейчыка.

Творчая справаздача

Праведзены гэтымі днямі Беларускай дзяржаўнай тэатр оперы і балету творчы вечар народнага артыста БССР Н. Ворвулева прыгнугу да сабе ўвагу нашай грамадскасці. Шкаваецца гэтай зусім зразумела: артыст паказаў сабе ў адлі вечар у такіх рознастайных вобразах опернай класікі, як Дзман, Рыгалега, Еўгеній Онегіна, князь Ігар. Паказ па аднаму акту з чатырох опер на сцэнах нашай опернай тэатры аднаго выканаўцы праўдзівае вялікае патрабаванні і стварэае дадатковыя цяжкасці для самога выканаўцы, а таксама для музычнага кіраўніцтва і пастававачай часткі тэатра. На гэты раз тэатр у значнай ступені ўдалося пераадолець гэтыя цяжкасці, а Н. Ворвулеў паказаў сваю здольнасць ствараць вельмі рознастайныя па характары вальна-сцэнічных вобразы і ўменне хутка пераўвасабляцца ў іх.

Пачаўшы сваю работу на беларускай опернай сцэне каля дзесяці год таму назад з выканання невялікай партыі Маралева ў оперы «Барман», Н. Ворвулеў стварыў цалую галерэю яркіх і запамінальных вобразаў, выконваюць амаль усе вылучыны баратонныя партыі ў рэпертуары тэатра. У рускай опернай класіцы — гэта Онегіна, Томскі, Роберт і Чорт у операх Чайкоўскага «Еўгеній Онегіна», «Шкава дама», «Яланца», «Чаравічкі»; князь Ігар у оперы Барзізіна «Князь Ігар»; Грымз у оперы Рымскага-Корсакава «Царская нявеста» і Дзман у аднайменнай оперы Рубінштайна. Сюды даўнашча створаны артыстам у апошнія гады вобраз Збігнева ў знакавым спектаклі «Странны двор» класіка польскай оперы Манюшкі. У лепшых операх замежнай класікі артыст таксама стварыў рад розных па гучанні і характары вобразаў: Эскаміль («Барман»), Сільві («Паяцкі»), Валенцін («Фауст»), Мантэроне і Рыгалега («Рыгалега»).

Значная роля належыць Н. Ворвулеву і ў стварэнні вобразаў савецкай оперы. Поба з невялікай, але прыкметнай партыяй Міцкі ў оперы І. Дзяржынскага «Шкі Дон», артыст здолеў увасобіць гераічны вобраз ў беларускіх операх: кіраўніка сялянскага паўстання 1863 года Кастуся Каліноўскага ў аднайменнай оперы Д. Лукаса і сакратара райкома партыі, камандзіра партызанскага атрада Апанаса ў знакавым спектаклі «Дзвіжчына з Палесся». Ужо адін пералік выкананых Н. Ворвулевым за дзесяць год партый гаворыць аб яго шырокім творчым дыяпазоне. Не ўсе названыя партыі яму ў аднолькавай ступені ўдаюцца і не заўсёды яны добра апрацаваны, але ўсе яны значна ідзе ў межах яго багатых галасавых і сцэнічных магчымасцей.

Выхаванец Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, Н. Ворвулеў валодае моцным голасам прымежнага тэмбра (лірыка-драматычны барытон). Да гэтага трэба дадаць прыродную музычнасць, чысціню інтанацыі, дакладную вымаўленне і выразныя сцэнічныя дзеянні артыста. Усе гэта дазваляе яму з поспехам выконваць партыі не толькі лірыка-драматычныя, але і чыста-лірычныя і нават драматычныя і гераічныя. Гэта было прыкметна і ў вобразе партый для свайго справаздачнага творчага вечара.

Лёгка, свабодна іліся шырокае кантыналіраўчых афартаў Ворвулева-Дзманна да Тамары ў паказаным на вечары другім акце оперы «Дзман». З уздам выканаў артыст сваю партыю ў заключнай сцэне.

Да недахопаў вечара трэба аднесці палавецкіх танцаў, якія былі паказаны неахайна. У іх не было патрабнай дакладнасці рухаў, паўцянна ансамбля і таму добра задуманы жэст Кавчака-Званана ў канцы танцаў не знайшоў адпаведнага абгрунтавання. Малавярнай і нетэмпераментнай была таксама «Дэгінка» ў другім акце оперы «Дзман». Мы тым, у балетнай групе тэатра многа здольнай моладзі, якая значна вырастае ў тэхнічных адносінах. Даўно пара кіраўніцтва балету занава перагледзець многа танцаў ў оперных спектаклях тэатра, і асабіста такія адказныя, як палавецкіх танцаў, паянчачы, што і ў оперы балет часта вылучаецца на першы план.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст СССР.

Маладыя скульптары

За апошнія гады работы маладых скульптараў можна бачыць на лепшых збудаваннях нашай сталіцы Мінска — асобных высотных будынкаў на Прыказанай плошчы, на карнісах Дзяржаўнага політэхнічнага Інстытута, фасадае універсітэта, на будынку Сувораўскага вучылішча, Палацы культуры профсаюзаў, у садах і парках, на мастрацкіх дарожках, распушчэнскіх і ўвасабленых мастацкіх выстаўках і інш. У ліку гэтых работ — станкавая, маўністная, дэкаратыўная, садовая і паркавая скульптуры. Тут статуі, партрэты выдатных дзеячоў культуры і навукі, кампазіцыйныя групы на розных тэмах, барельефы і гарэльефы. Маладыя скульптары ўжо дэвіліся працаваць амаль ва ўсіх відах і жанрах і дасягнуць пэўных вынікаў.

Работы В. Палічкі, асабіста яго «Ранены воін», «Летам» і «Вызваленне», паказаны на выстаўцы ў сувязі з дэкады Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве, сведчаць аб умелым маладога скульптара бачыць і пластычна ўвасабляць хваляючыя жыццёвыя моманты. У скульптурных «Ранены воін» дзецца абавязуючы вобраз савецкага чалавека, адлюстроўваецца яго моцная воля і жаданне перамогі. Скульптар знаходзіць агульную і патрэбную ідэю ў ўзбагачэнні зместу, зсвятнай стройнасці твора. У гэтым творы выраза чытаецца тэма, сюжэт. Кампазіцыя твора аздадана. З усіх пунктаў фігура глядзіцца добра і не траціць свайй выразнасці. Мова скульптара інтэнсіўная, разлічаная на тое, каб залесці непасрэдна падабства твора. В. Палічкі ў «Ранены воін» праўдзівае сабе як таленавіты скульптар, які ідзе ад лепшых традыцый савецкай скульптуры — яе ідэінасці і ўслаўлення характара савецкага чалавека.

Аднак свежае слова, сказанае ім у скульптуры, не атрымаў у наступных яго работах свайго далайскага развіцця. Статуэтка «Летам», што паказвае хлопца пасля купання, не ўнікае чыста вышэй ілюстрацыі. Ёй нехапае самастойнага жыцця, выражанага сюжэта, кампазіцыі, глыбокай думкі.

У статуарнай фігуры негра з разарванымі калімані — «Вызваленне» мастак спрабуе даць сінтэтычны вобраз народа, які вызваляецца ад векавага імперыялістычнага прыгнёту. Фігура не падаўлена пэўных вартасцей. Ачуваецца ўнутраны настрой зняволенанага, моцная прага яго да свабоды. Скульптар застаецца тут на вышнім раўнянасціна выяўлення формы. Ён паказвае жывое цела чалавека, яго моцныя мускулы, здольныя разарваць стале кайданноў. І ўсё-ж гэтая работа стаіць значна ніжэй «Раненага воіна», таму што тут паўтарэцца сказанае ў розны час іншымі мастакамі. Работа паабудана свежасці і арыгінальнасці.

Са станкавай скульптуры заслужылі ўвагу статуэтка С. Алашкіна «За мір». Аўтар у значнай ступені здолеў перадаць у прастай і вольнага выгляду скульптурнай кампазіцыі настрой савецкіх людзей, выкліканы барацьбой за трывалы мір. Аз работы павявае непасрэднасць і чысціня. Усёму тут вершні: і змаўляванне маладой жанчыны свайй працай, яе ўнутраную жыццю, сумленнасці і чысціні і яе настрою і імкненняў. Мастак не навязвае сваёй думкі, яна арганічна вынікае з усёго комплексу кампазіцыйных прыёмаў і сродаў пластычнага ўвасаблення.

Статуарны партрэт Цёткі (Алаізы Пашкевіч) А. Засціпага сведчыць аб уважліва, які здолеў адлюстроўваць чалавека з пэўнымі прафесійнальнымі азнакамі. Удалым з'яўляецца таксама мармуровы бюст народнага артыста СССР П. Шыры работы М. Робертана. «Інструментальны майстэрства СМУ-2» станаваец Т. Сайко. І. Гродніцкая і некаторыя іншыя. Уся астатняя станкавая скульптура не вызначаецца свайй арыгінальнасцю, прафесіянальна неадасканала, паўтарае гатовыя прыёмы і формы.

Нароўнасці і вылаковасць уваж у творчасці мінскіх маладых скульптараў і тых, якіх працуюць у абласцях, тлумачыцца недастатковай творчага выкарыстання засцігнаў лепшых скульптараў мінулага і сучаснага, і гэта адчуваецца амаль у кожнай рабоце. Так, напрыклад, у рабоце П. Белавуса «Где же вы теперь, друзья однопольчане?» слаба выяўлена думка, не

вызначаны ў дастатковай ступені тэма твора, сюжэт, кампазіцыйныя элементы. Але кожная дэталё фігуры не пакінута без увагі, дэкавала вышпелены бляна, руды, галава, боты. Аднак вобраза з багатым унутраным жыццём не атрымаўся.

У кампазіцыйнай групе А. Курчкіна «Абаронцы Брэсцкай крэпасці» невыразна чытаецца залуда аўтара, фігуры афіцэраў і салдат механічна рамяшчаны без сюжэтай і кампазіцыйнай сувязі.

Ф. Зільберт у рабоце «На змену» паўтарае даўно вырашаны ў жыцці скульптуры і графіцы сюжэты. Знаёмныя малючкі паўтараюць таясама маладым скульптарам І. Бельскім у кампазіцыйнай групе «Нерад баявымі заледнем».

Першыміе гатовых зсвятаяў, прымеў фактуры, папшыраных пластычных вырашэнняў нельга аднесці выключна за ліч маладых прафесіянальных неіспіменнасці маладых скульптараў. Практыка паказвае, што становіцца іх творчай індывідуальнасцю пераказвае заледнем захаванне аўтарытэтай, слабое перайманне тэхнічных сродкаў прафесіянальнага майстэрства старэйшых мастакоў. А між тым, для кожнага мастака крыніцай творчасці павінна быць жывая рэчаіснасць. Халодная, бяздушная, пустая скульптура непатрэбна ў роўнай меры і таму, хто яе робіць, і таму, для яго яна робіцца. Падобная скульптура з'яўляецца вынікам працы выключна ў аўтарытэ, скарчэння фатаграфій замест жывой твора.

Скульптар гэтак-жа, як і іншыя майстры выяўленчага мастацтва, павінен быць частым госцем у цэлу завода, на калгасным полі, там, дзе адрабляецца фарманне новага савецкага чалавека, яго ўнутранага характара, сілы і мужнасці. Падобнае разуменне абавязку мастака характэра для лепшых майстроў ачыненага мастацтва.

Выліку адказнасці павінны ачуваць маладыя скульптары, якія спрабуюць свае сілы ў маўністай скульптуры. Будучы вынесены на плошчы і вуліцы, у сады і паркі для агляду вялікай масы народа, устаноўлены на гадзі і годзілі, яна не можа быць неадасканалай, бяздзейнай, тэхнічна неіспіменнай. Яе прызначэнне — паказ велічных гістарычных падзей, услаўленне Радзімы, народа.

Савецкае мастацтва багата лепшымі ўзорами маўністай скульптуры, якія можна бачыць сярод велічных архітэктурных ансамбляў Усесаюзнай сельскагаспадарчай універсітэты, Маскоўскага дзяржаўнага універсітэта і інш.

Прыкрасці і незавольненне выкайлае тая скульптура, калі якой даволіцца праходзіць кожны дзень і бачыць, што яна эмцыянальна і пластычна нічога не выяўляе. Трэба папказваць, што скульптары, устаноўлены ў Мінску на будынках, плошчах, у садах і парках, часцей за ўсё авольныя, не характэрныя. Яны ў пераважнай большасці не адлюстроўваюць тыповых гістарычных падзей.

Скульптурная фігура рабочага з дзіцем па руках і кампазіцыя «Слава працы» на будынку Палаца культуры профсаюзаў успрымаюцца як перайманне. І сапраўды, пасля Берлінскага помніка работы Вучыцкага (воін з дзіцем на руках) дзіце мы бачым на руках у Дзяржынскага (скульптура З. Агура), на руках рабочага ў рабоце М. Робертана. У выніку такога паўтарэння трацыяна вастрыя думка, яе арыгінальнасць. Па сваіх дэкаратыўных якасцях сілуэт фігуры на фоне неба выглядае надзвычайным, губляе сваю маўністасць і выладзе з агульнага строга класічнага стыля Палаца.

Шмат хібаў ёсць і ў скульптурнай кампазіцыі на фронтонах гэтага будынка. Маладыя скульптары В. Папоў і Е. Сомава, які ўпершыню выкалі такую складаную кампазіцыю з глыбкім зместам і выраза дэкаратыўным сілуэтам.

Маладым скульптарам даручаюцца адказныя заланы па станкавай і маўністай скульптуры, прызначанай адлюстроўваць у бронзе, мармуры і графіце барацьбу савецкага народа за камуністычнае грамадства, яго імкненні за трывалы мір і дружбу паміж народамі. Гэтага нельга дасягнуць без усёбаковага вывучэння багатай спадчыны мінулага, без вывучэння таго, як прапавалі для свайго народа выдатныя майстры, які глыбока вывучалі яны жыццё.

П. ГЕРАСІМОВІЧ.

П. ГЕРАСІМОВІЧ.

П. ГЕРАСІМОВІЧ.

Усевалад РАЖДЗЕСТВЕНСКІ.

З імен народнага паэта Казахстана, Дзямбула Дзжабаева, дзесяцігоддзе з дня смерці ягоа адначасе савецкага грамадска-звязана выдатнага старонка ў развіцці многанациональнай савецкай літаратуры. Творчасць Дзямбула, як і творчасць Сулеймана Стальскага, — своеасабліва з'ява народнага мастацтва савецкай эпохі. У сваіх вусных творах імпрэвізацыйнага характэра ён адлюстроўваў непрыямальныя рысы свайго народа, ён з'яўляўся тыповым для народаў Усходу паэтам, выхаваным па народнай мудрасці многіх пакаленняў.

Лютым і павінен было жыццё Дзямбула. Ён нарадзіўся ў прадгор'ях Алату ў 1846 годзе, вёў паўголаднае існаванне

Лютым і павінен было жыццё Дзямбула. Ён нарадзіўся ў прадгор'ях Алату ў 1846 годзе, вёў паўголаднае існаванне

Дзямбул Дзжабаеў

вандроўнага песняра аж да ўстаўлення савецкай улады ў Казахстане, атрымаў шырокае ўвасабленне прызнае ўжо ў нашы дні і памёр у поўным росквіце свайго выдатнага таленту ў год пераможнага завачнення Вялікай Айчыннай вайны, незадоўга да свайго стогадовага юбілею. У савецкую эпоху творчасць песняра-імпрэвізатара ўзлялася на вялікую ідэіную і мастацкую вышыню. Дзямбула стаў песняром лепшых дасягненніў рэдага народа, нахільным акінам людскага ішчасця. Усе яго творы, па сутнасці, прысвечаны адной тэме — услаўленню творчых сіл народа, вызваленых нашай Вялікай рэвалюцыяй. І выдатна тое, што Дзямбул не замкнуўся ў рамках нацыянальнай абмежаванасці: яго вершы-песні зрабіліся здабыткам усёй брацкай сямі савецкіх народаў. Пераказаныя на розныя мовы, яны залучалі як лешта сваё, роднае, ва ўсіх кутках нашай многанациональнай Радзімы. Імя мудрага песняра стала сімвалам сацыялістычнага аднаення ўсіх нацыянальнасцей, што насяляюць вялікі Савецкі Саюз. Вуснамі казахскага акына гаварыла народная праўда — родная ўсім людзям савецкай зямлі.

Высокі, хударавы стары, ён захавалі на схіле год амаль юнацкую лёгкасць рухаў. Па-маладому гарачы погляд а-за густых пасівельных броваў, непаспешліва стрыманасць жэстаў і разам з тым здольнасць па-юнацку запам'ятоваць паэтычным хваляваннем захавалі кожнага, каму даводзілася бачыць гэтага чалавека нават у парку яго старацы.

Хочацца ўваскрэсці ў памяці некаторыя сустрэч з народным паэтам Казахстана. ... Канец мая 1938 года. Ала-Ата — горад яблыневых садоў і таполевых алей — заліты сонцам і вясеннімі пахамі стэпу. Роскіт вясны, які асыпаў

белым пветам пладоных дрэў горныя схілы, сунуў у тым годзе з усенародным святкаваннем 75-годдзя літаратурнай дзейнасці Дзямбула.

Зала гарадскага драматычнага тэатра запоўнена інтэлігенцыяй казахскага народа. Стод прэзідыумна завалены кветкамі, яшчэ з раніцы прымызенымі з горных паўшаў. Вясючым патокам ідуць з віншаваннямі юбіляру прадстаўнікі літаратуры і мастацтва брацічх рэспублік, культурныя і навуковыя установы Казахстана, школа, прадпрыемстваў, калгасу. І ўсе насуць падарункі, і ўсім хочацца, каб слаўны акын хоць-бы дакрануўся да тэбу, што кладуць перад ім. Але Дзямбул стамаўся, на яго кармічыватым, колеру стэпавай зямлі, твары — зморшчывыя глыбокай задумленасці. Не паддаючыся, толькі ўздыхаючы паглядом, жывым і правільным, адказвае ён на хваляючыя прывітаны. Нязвычныя круглыя акуляры сядзяць на яго носе, вузлаватыя рукі перапенены пальцамі на ручцы палкі, шырокія рукавы халата, аправутага на касцюм з ордэнам у пятацы, мякка падкрэслваюць смуглаваць яго залісцяў. Галдыны тры цягнэца ўжо ўрачэнае падсяджэнне і, здаецца, не будзе канца словам, якімі вітаюць прысутныя мудрую старасць і паэтычную славу. І вось нясуць два калгаснікі велізарную зямную лыню, гордасць мінулагадняга ўраджаю, старанна прыхаваную для гэтага ўрачыста выладу. Дзямбул, які да гэтага не сказаў яшчэ ні слова, раптам устае са свайго месца і ўдзяльным рухам рукі расчышчае перад сабою месца для гэтага новага падарунка. Пал адбарааны гуа залы калгаснікі ўставаюць бурштыноў, думнымі скарб на стол прэзідыума перад Дзямбулам. Стары завалована ківае ім, галавой і гаворыць толькі адно казахскае

слова. З залы па руках даходзіць да стала старасвецкі нож-кінаж. Усмехаючыся, закасваючы рукавы халата, Дзямбул бяры вож, рэзка вышпелівае яго з ножаў і наўваўна хуткім і прыгожым рухам хрысціць надрэзай па розных кірунках прадаўгаваючы дыню, якая, нягледзячы на гэта, захоўвае ранейшы, някрануты выгляд. Затым такі-ж лёгкі і дакладны ўдар — ужо тронкам — па яе пемелі, і ўвесь думнымі палод раптам распалаецца на часткі. Дзямбул знакам процісь перадаць дэмуру. Ударыўшы некалькі разоў наводмаш на струнах, ён пачынае спяваць пераказваць агульную памяць яго песні. Акын гаворыць аб тым, што гэты палод родных стэпаў, якія ў савецкі час стаў пладовым садом, асабіста дарэгі яго тэбу. Цяпер ён расек готую дыню на некалькі роўных частак, па ліку саспелых рэспублік Савецкага Саюза. Кожную з іх ён частуе з удачнасцю араматам, колерам і смакам народнага ішчасця, да якога дэвалюса дажыць і яму...

Дні пра тры мы, дэлегаты Ленінграда, Масквы, Украіны, разам з казахскімі пісьменнікамі паехалі ў госці да Дзямбула, у аул Каскель, які цяпер носіць імя слаўнага песняра. Акын запратаў нас з раніцы, але мы дабраліся толькі на схіле дня, калі блізка сіневатыя вяршыні ўжо былі пераараны глыбокімі ліловымі пемелі. На пагорках дэ-ні-дэ палыхалі кастры. У гэты дзень вялікі пясяр чыставаў сваіх землякоў. Шчырым пеністым ручаём ліўся па чашках халодны, прымызены з горных паўшаў, кумыс. Мы сядзелі ў юрце Дзямбула,

Лірычны голас паэта

У ранніх вершах П. Панчанкі ішла няма шырокіх абгульненняў, усебавага раскрыцця чалавечай душы. Але ў іх ёсць вялікая шчырасць, неспадзеанасць. Лірычны герой паэта ўсё заўважае, усё любіць, усяму гатовы пакліцца, але ён ішо нібы саромецца раскрыць сваю душу, нічога не выстаўляе напак. Многія раннія вершы П. Панчанкі трэба разглядаць як разведку асноўнай тэмы, якая потым стане галоўнай у яго творчасці: чалавек-патрыёт і яго Совецкая Радзіма.

З ростам майстэрства тэма гэтых і паэтычных асацыяцый набывае пад ярмом паэта новае гучанне. Яго па-ранейшаму вабяць акропленыя ў колер зары вішні, талопі, што стаіць на пыпках над акном роднай хаты, пералічка драдоў у час ружовага святання, вогнішчы надзеяў і паўрады героя здаецца, што ніколі не бачыў зямлі ён «прыгожай такой і прыбранай». Але ў большасці вышэйшай дзяржавы ўжо не толькі фон, а адзін з дзейных паэтычных сродкаў раскрыцця і паказу чалавечай душы, глыбока ўражанай характэрным прыродным, поўнай захваленага характам і прасторым нашай зямлі і шчырай любові да яе людзей.

Усё больш узмацаецца ў вершах асабісты пачатак, больш прыкметным рэлігія імянае паэта адлюстравана святлоадчуванне людзей свайго шчаслівага пакалення. Гэта тое пакаленне, для якога Радзіма галада сама, каб яно не ведала чорнага года, замарала сама, а яго «у шыяне захінула ад холаду». Некаторыя крытыкі называюць такі асабісты пачатак «самавыражэннем» паэта. Справа, вядома, не ў тэрміне, а ў тым, што, гаворачы пра сябе асабіста, перадаючы свае думкі і перажыванні, П. Панчанка выступае аб імя пакалення людзей, якое пазнае ў лірычным героі паэта свайго таварыша, супольніка ў барацьбе за шчасце народа.

Прыгавядаючы адзін з ранніх вершаў П. Панчанкі «Радзіма», у якім, бадай, першым выразна і дакладна выказана лірычны «крык» паэта:

Я спакройны юнак, можа нават крыку сарамлівы,
Не пакрыўджу і птушкі, бо зямлю: ёй хочацца жыць;
Але ты, што жадае найсці на край мой шчаслівы,
Я сваіх рукамі без жалю гадоў задушыць.

У гэтым святлым і актыўным пацудзі смяротнай любові да айчыны і прычым няяснасці да ворага адзівацца паэт і яго лірычны герой. Яны разам сталець, набываюць думшю гарті, праходзяць адну і тую-ж школу будавання і абароны здыбтага шчасця.

У радах Совецкай Арміі паэт уздэльнічаў у вываленні з пансквай няволі захаднебеларускіх братоў. На толькі што вываленнай захаднебеларускай зямлі ён убачыў жудасныя сляды памешчыцка-капіталістычнага панавання. Вось сядзяць ка кацяла жабракі, і журботны звод медзяноў, што падаюць на далоні калені, аддаецца болем у сэрцы чалавека, які вяртае ў свабоднай і шчаслівай краіне. Тае не забываецца, бо палобным да Валікага Бастрычніка было і жыццё нашага народа, такі і дзяпер дзе праўноўна чалавек усюды, дзе яшчэ пануе капітал.

І кожны, хто ўмее супастаўляць, думаць, турбавацца аб ішчасці ўсіх людзей на зямлі, можа-бы разам з лірычным героем паэта скажаць:

Мне не будзе спакойна спацца,
Я не вышучу стрэльбу з рукі,
Пакуль ёсць паны у палацах,
Пакуль ёсць на зямлі жабракі.

(«Жабракі»).

Балісіцы Аркадзь Куляшоў, самакрытычна аналізуючы сваю раннюю творчасць, напярэць сябе за тое, што ў час, калі дзеячы ў Берліне ці Мюнхене дэрсіравалі фашысцкіх злободуў, ён спяваў пра сцягны вярты, пра варусеў. З вялікай паэтычнай сілай прагучаў гэты матыў і ў П. Панчанкі, калі ён, узбагачаны францызным вопытам, адрываў свае ранейшыя паэтычныя здыбкі:

О, дарага я даў-бы, каб тады

Мой верш і днём і ноччу без спачыну
Гудзеў над краем, як трыможы звод.
Не трэба толькі разумець справу такім
чынам, што паміж вершамі П. Панчанкі,
напісанымі да вайны, і твораі памей-
ша перыяду ёсць нейкая непраходная
межа.

Мяжэ, што і раней вабіла паэта, стала ў час вайны яшчэ больш дарагім і блізкім, як-бы часцінкай самога сабе. Глыбока ўзрушаны чалавек, які правіла, не пускаяецца ў даўгія размовы, не любіць шматслова. Вершы П. Панчанкі аб вайне становяцца яшчэ больш дынамічнымі, больш канкрэтнымі і дакладнымі становіцца яго вобразы. Часам адзін які-небудзь вобраз, адно слова ўзаскрашаюць цэлыя карціны, перадаюць так многа, што адчуваеш: так мог сказаць толькі чалавек, які вельмі любіць жыццё, ведае яго, умее тонка назіраць.

Голас паэта поўніцца смуткам і гнявам. Яму аддаецца, што ёсць навакоў паза-ле яго боль, яго думшюны пакуты. Вольна бланогім грузавікам, што маўкліва ляжаць ля дарогі; адбітай семафорнай руды, раскрышаным каскам мастоў; држачым ад галук рыданьняў клёны, захліпаюцца дзіцячым смехам расстрэлены лес. А якое мастацкі дакладна і непаўторнае параўнанне хаты з жывой істотай: каб не бачыць гора гаспадароў, хата закрывае вочы дашчанымі палцамі.

Яшчэ і яшчэ раз паўтараюцца ўжо знаёмыя чытачу вобразны асацыяцыі, пра які паэт перадае сваё замыванне да роднай зямлі і да ўсяго, што існуе на ёй дзеля шчасця чалавека. З кожным новым вершам узмацаецца эмацыянальнае ўздзеянне гэтых вобразаў, больш рознастайным і багатым становіцца іх паэтыка. Не плача больш, а грае на сонцы свае абгаралы рукі цяжка параненыя калені. Ён будзе жыць наперакот усюды! Вершы паэта, калі ён ішо, што зямля нібы тулілася да грудей салдата, прасіла ў яго паратунку.

Пра чалавека, яго мужнасць і адвагу, яго гераічны позітыў П. Панчанка піша так, што кожнае слова сагрэта любоўю, замываннем, глыбокай пашанай. Голас паэта бывае то лірычна задушэным, то публіцыстычна прыўзнятым.

Лірычны маналог П. Панчанкі вынаецца багачым інтанацый, свабодна пільні якіх перадае ўсю рознастайную гаму чалавечых пацудзіў, настройў, выклікаемых пэўнымі абставінамі і падзеямі. Возьмем верш «Маё і тваё маленства і мы ўбачым, што гэта спляў, у якім зліліся ў адно шчасце і гора, радасць і смутак, любоў і нянавісць. А адлюстравана, здаецца, звычайная для франтовага часу паэтыка: салдаты Совецкай Арміі вызвалілі ўсю адну родную вёску. Салдат узяў на рукі хлапчука і ўспомніў, што яго татка-ма калісьці было тры гады, што і ён быў гэтакім-жа маленькім сніваком чалавекам.

Такім?
О, не!
Такіх ваць суровых,
Дзе стала туга, дзе боль і гнесь,
У тры гады ніколі я не меў.

Маленства лірычнага героя паэта — гэта душны пах чаромкі, даспелым град залатых архаў, радасны кліч школьнага званка...

Няярма для свайго ў нараджэння гол дзевясцігод семаціцкі абраў. Той гол агараліў мне сцяноў. Ад слова «раб», ад сівіту бізую, ад башкаўскіх нішчынін...

Якое-ж магло быць раняе маленства ў хлапчука, жароджанага ў сорах першым годзе? Ён гідзеў галоднымі вацьма на тое, як вораг еў, як вораг піў, як вораг рагатаў. Адзін бачыў пана толькі на малюнках, толькі ў музеі бачыў ланцугі. Другую чужыцы для жартаў зацікаліла рукі ў жалезнай абуты. Завяршаецца ўсё гэта ў вершы выключна трапнымі і дакладнымі ратакмі:

Мне сорамна яму чамусці казку
Пра зайба і мядзведзя расказваць.
Не ён перала мной, а перад ім
Сябе аладу ў хлапчуком малым...

Вялікі запал актыўнай энергіі і сабравай волю тоіцца ў паэтычных вобразах

П. Панчанкі. Паэт не любіць штучнай ускладненасці метафар, параўнанняў, ён імкнецца пісаць проста, але гэтая прастата не мае нічога агульнага з рыфмаваннем звычайных праязных думак.

Ёсць у П. Панчанкі здольнасць акрываць новае ў прывычэным, даўно знаёмым. «Франскі дзёніш» — нізка вершаў, у якіх голас паэта набывае асабіва выразную палемічную інтанацыю. Гэта палеміка з паэтычнымі бадагамі, якія нічога не хацелі бачыць у Іране, акрамя экзотыкі, закрывалі вочы на контрасты, затыкалі свае вушы ватай, каб не чуць, як стогне прсты чалавек.

Усю краіну збышоў лірычны герой паэта. І нідзе ён не бачыў той чыста кніжнай, фальшывай у самой сваёй аснове экзотыкі, якую так старанна распісвалі калісьці некаторыя літаратары, якія былі далёкімі ад спачування прабоўнаму чалавеку, народным масам. Лірычны герой паэта з поўнай падаставай абурэцца: «Ну хто гэта казак напелу?» Толькі савецкі паэт з яго спягадай да простых людзей мог так трапіна перадаць, якія адчуванні ў яго выклікала дэманстрацыя беспрацоўных: «І самі працяілі ў рукі каменні з раздаўленай гнявам і ярасцю паломчы». Блізкае знаёмства з чужым краем, чужымі звычкамі, чужым горам напаяння сэрца лірычнага героя яшчэ больш патрыятычнай горасцю за сваю Радзіму і яе людзей, якіх не спакусіў экзатычнае раскошай, бо «мы непаўнаўна бадагелі» і даражэй за ўсё для нас — Совецкая Радзіма.

Паэт аявае працу свайго народа, славіць выкарадонасць чалавека, які стварае для народа новыя матэрыяльныя і духоўныя каштоўнасці. Прынцыпова важна, што П. Панчанка намагаецца працу ў не канкрэтнасці, прымае людзям любоў да сяго, здавалася-б, праязных прафесій.

Мала хто знайшоў-бы шпосці асабіва прывабнае і паэтычнае ў працы вярбоўшчыка, задка якога — набіраць рабочую сілу для розных будоўляў. П. Панчанка знайшоў паэтычнае зерне і ў гэтай прафесіі. Чытаеш верш пра вярбоўшчыка і спраўды верыш, што ў партфелі гэтага чалавека «не бланкаў канторскіх, а голыя багата». Там і сібка пустыні, і голыя тавяжы, і прасторы прывольжскіх стапал. Вярбоўшчык выступае на сходах, і слухачам здаецца, што яны чуюць рокат матораў у тайзе, бацаць, як у тундры загараюцца электрычныя зоры.

Многа цёпых слоў знайшоў П. Панчанка для ўздзеяння гераічнай працы людзей самых розных прафесій, для паказу пазай і характара нашых будоўляў. Паэт карыстаецца зямлямі, але не прыжэленымі вобразамі, ён далёкі ад голага бытываю, ад захвалена адной толькі тэхналогіі. Перш за ўсё яго цікавіць чалавек у працы. З гэтага боку паэт падыхоціць і да свайго літаратурнай творчасці.

Дзе трэба — радком дапаможам
Брыгадзе,
Дзе трэба — падаставім плачо...
(«Сябе і другім»).

Не пуряцца лірычны герой паэта і ў іх радаснай жыцці. Яго вока заўсёды адкрыта «для штурка, дрэў, сярброў і зор вышчых». Але ёсць такое, аб чым ён ніколі не забывае. Было-б адрацітвам забыць шматлікіх брацкіх матым, у якіх спяць вечным сном салдаты. Не можа ведаць сунуючо чулае да людскога гора сэрца, пакуль на свеце ёсць яшчэ несправядлівасць. Каб любачацца зорамі і нешчыльным рачунам, пакрысвае паэт, над усёй планетай павіна быць неба такое, як і над намі.

Промжыці і чысты ў Шымена Панчанкі паэтычны голас. Яго творы дапамагаюць чытачу лепш пазнаваць самога сабе, акрываць у жыцці, у звычайных правах савецкай рэаіснасці ўсё новае прывабна рысы. Паазію П. Панчанкі неспа драбніш на якіхсці фармальных раздзелі ці састаўных часткі. Яна пагтае перад намі як судальны і своеасаблівы летатіц цага пакалення савецкіх людзей.

Я. ГЕРЦОВІЧ.

Пісьмы з гуртка мастацкай самадзейнасці

У машынабудуўнікоў

Удзельнікі мастацкай самадзейнасці Гомсельмаша паказалі гледачам каля 15 канцртаў. У час абедзеннага перапынку чытальнікі, спевакі, музыканты выступаюць у цахах чырвоных кутках. Іх выступленні заўсёды збіраюць вялікую аўдыторыю.

Драматычны калектыў завода наядуна закончыў работу над пастаноўкай п'есы Ус. Краўчанкі «Шпаны». Новы спектакль драмгурткаў прагледзеі ўсе машынабудуўнікі.

Зараз калектывы мастацкай самадзейнасці рыхтуюцца да выезду ў пацшённыя калгасы «Шах да комунара», імя Калініна і імя Молатова Буда-Кашалёўскага раёна Гомельскай вобласці.

В. СЯМЕНАУ.

На сцэне сельскіх Дамоў культуры

Рознастайная і цікавая праграма многіх калектываў мастацкай самадзейнасці Шчучынскага раёна. Дзякуючы вялікаму прытоку зольных выкаваўцаў калектывы атрымалі магчымасць ставіць на сцэнах сельскіх Дамоў культуры творы класікаў рускай і беларускай драматургіі. Калектыў Старавіненскага сельскага Дома культуры паказаў для хлабароўваў калгасы імя Будзёнага п'есы «Паўлінка» і «Несперак».

З поспехам прайшла на сцэне Дзямброўскага сельскага Дома культуры п'еса К. Сіманова «Гісторыя аднаго кахання».

В. ШЫПУЛЬКІН.

Здольны калектыў

Калектыў мастацкай самадзейнасці Засекага Дома культуры з'яўляецца адным са старэйшых у Дзятлаўскім раёне. Ён быў створаны больш піць год таму назад.

За апошні час узбагачыў рэпертуар калектыву, вырастае яго сярэньне майстэрства. Толькі за зімовы і веснавы перыяд быгучага года калектыў мастацкай самадзейнасці даў 30 канцртаў для хлабароўваў суседніх сельсадрасцел.

Удзельнікі драмгуртка паказалі на дзятлаўскай сцэне «Паўлінку», «Алазанскую даіну», «Апошні ход».

І. СТЫЛЬМАХ.

Самадзейнасць настаўнікаў

Днямі ў памішанкі Клецака раёнскага Дома культуры адбыўся агляд мастацкай самадзейнасці настаўніцкіх калектываў школ раёна. З вялікім і добра падрыхтаваным рэпертуарам пераў прысутнымі выступілі мастацкі калектыў настаўнікаў Сіняўскай сярэдняй школы, а таксама драматычны гурток Гурнаўскай сямігадовай школы і інш.

(Наш кар.).

Па старонках абласных газет

◆ Падборку новых вершаў маладых і пачынаючых паэтаў надрукавала «Гродзенская праўда». У газеце змешчаны творы Р. Навакіянава, С. Бандаронкі, В. Блажана, Г. Шутанкі, І. Юшчанкі і Ю. Пятровай.

◆ У гэтым годзе 14 вучняў па-спяхова закончылі Віцебскую музычную школу. 238—пераведзены ў наступныя класы.

Адбыўся выпускны вечар. Пасля ўрачыстай часткі ўноні скрыпачы, піяністы і баяністы далі канцэрт, у якім выконваліся творы рускай класікі, а таксама рускай і беларускай народнай песні.

Аб гэтым расказваецца ў газеце «Віцебскі рабочы».

◆ «Рыхтуемся да свята песні» — так называецца раздзел у маладзечанскай газеце «Сталінскі шлях». Тут друкуюцца творы ў дапамогу мастацкай самадзейнасці. Надаўна газета змяшчала «Песню пра ільнявоўваў», музыку В. Гебціцкага, словы Я. Аўчынінікава.

Вуліца імя В. Маякоўскага

які ўпрыгожваюць вуліцу. Хутка першая чарга падпрямства ўступіць у строй.

Блізка каля новага прамысловага гіганта расце рабочы пасёлак. Тут-жа на вуліцы Маякоўскага наменана пабудавань 14 прасторных жылых будоўляў, частка якіх ужо гатова, узводзіцца школа фабрычна-заводскага навування, а хутка будзе пабудавана агульнаадукацыйная школа.

Архітэктар Кагановічскага раёна горада Мінска Л. Федзенка расказвае: — Перайменаванне Чэрвеньскага тракта ў вуліцу імя В. Маякоўскага да многага абавязвае нас. Вуліца, як вядома, і да гэтага часу была месцам вялікай забудовы, а шперт тут мяркуецца значна пашырэнне работ на новым будаўнішце і добраўпарадкаванню. Вуліца будзе пакрыта асфальтам, азелена, сюды намясціцца правесці новую тралейбусную лінію.

— Пра скульптурным і архітэктурным афармленні вуліцы, — гаворыць Л. Федзенка, — мінскія будаўнікі мяркуюць улічыць яе новую назву.

Хутка на будынку Рускага драматычнага тэатра імя М. Горькага будзе ўстаноўлена мемарыяльная дошка ў памяць таго, што ў гэтым памішанкі з дэцкай і чытаннем свайх вершаў выступіў В. Маякоўскі.

Мінчане з любоўю ўшаноўваюць памяць вялікага савецкага паэта.

Я. САДОУСКІ.

Усеаюная Пушкінская канферэнцыя

Чарговая сёмай Усеаюная Пушкінская канферэнцыя адбылася надаўна ў Інстытуце літаратуры (Пушкінскі дом) Акадэміі навук СССР — цэнтры савецкага пушкіназнаўства. У Ленінград прыбылі выдатныя пушкіністы Совецкага Саюза, дэлегаты і госці.

Канферэнцыя была прысвечана праблемам пушкінскай лірыкі. На першым пленарным пасяджэнні доктар філалагічнай навук даурэат Сталінскай прэмій Б. Мейлах зрабіў даклад аб задачах далейшага даследавання лірычнай паэзіі Пушкіна.

Член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР Д. Благой асвятліў гісторыю стварэння агляда з выдатных пушкініцкіх твораў — верша «Анчар», прафесар Б. Тамашэўскі прааналізаваў рукапіс верша «Кілепэатра» і ўстанавіў новы яго варыянт.

Далейт Казахскага дзяржаўнага ўніверсітэта (Алма-Ата) А. Гербман, супаставіўшы розныя пушкініцкія тэксты, раскрыў задуку неажыццёўлена Пушкіным заключных раздзелаў «Еўгенія Онегіна». Адаведна задуку паэта, Онегін вымавіцца на Каўказе ў дзед у дэкабрысцкім руху, прымае ўдзел у вайне з Турцыяй 1829 года, потым пападае ў Арзрум і там гіне.

Доктар мастацтвазнаўства І. Балза па-ведамі аб знойдзеным ім у Варшаве запісе дацкі вяломай польскай піяністкі Марыі Шымавоўскай — 16-гадовай Елены Шымавоўскай, якія яна рабіла ў 1827 годзе ў Пецярбургу і Маскве. Шмат старонкаў дзёнініка прысвечана Пушкіну: ва-

лікі паэт вельмі цікавіўся культурай польскага народа — некалькі разоў бываў на музычных вечарах у салоне М. Шымавоўскай, падтрымліваў сувязі з польскімі мастакамі і музыкантамі. Назавычай каштоўнае ўказанне дзёнініка аб песнях сувязіх Пушкіна і яго сярброў-перадзых рускіх інтэлігентнаў — з вялікім польскім паэтам Адам Міцкевічам і іншымі палякамі, што жылі ў Расіі. Запіс дзёнініка расказвае аб цікавасці Пушкіна да дзёна польскага вызваленчага руху Та-дэуша Касцюшкі.

Т. Паўлоўска (Масква) устанавіла, што верш «О, муза пламеннай сатыры» быў напісаны ў 1824 годзе і павінен быў служыць увядзімамі да кнігі сатырычных твораў, якую меркаваў выдаць паэт.

Саратаўскі пушкініст прафесар Ю. Оксан у сваім дакладзе гаварыў аб палітычнай паэзіі Пушкіна 1817—1820 гадоў. У выніку вывучэння тэкстаў Пушкіна, якія падольна распушчэваліся ў спісах, прафесар Оксан прыйшоў да заключэння, што першым агітацыйна-прапагандысцкім творам маладога паэта была не ода «Вольнасць», а пафлет на Аляксандра І «Казкі» («Поэль»), датаваны канцом снежня 1818 года. Стварэнне оды «Вольнасць» пераносіцца дакладчыкам з 1817 на 1819 год, а «К Чаадаеву» — з 1818 на 1820 год.

На канферэнцыі прысутнічалі дэлегаты і госці з 43 гарадоў краіны.

І. ТЫШКЕВІЧ.
г. Ленінград.

Жыццё і школа

І. ЮНАК АТРЫМАУ АТЭСТАТ СТАЛАСЦІ

Уладзімір Доўжык у мінулым годзе скончыў 10 класаў. Спрабаваў паступіць у сельскагаспадарчую акадэмію. Ён добра вучыўся ў школе, паспяхова вытрымаў і ўступныя экзамены. Але ў акадэмію яго не залічылі, бо не прайшоў па конкурсу.

Жыве Уладзімір у Васілевічах. Тут-жа на тэрыторыі раёнскага цэнтра буйны калгас імя Сталіна, побач — саўгас «Ведрыч». Трэба было чакаць, што Уладзімір ажаніцца свай імяненне да сельскай рас-патаркі і пойдзе працаваць у калгас ці саўгас. Але гэтага ён не зрабіў і вырашыў го сядзець дома. Цяпер Уладзімір зноў рыхтуецца да паступлення ў вышэйшую навуковую ўстанову: ён паслаў 4 дакументы ў авіяцыйнае вучылішча. Як бачна, выбар вышэйшай навучнай установы быў, вядома, выкладковым. Што-ж, можа і такое здарыцца. Не вожнаму лёгка ў 17 год рашыць, якой справе прысячыць сваё жыццё, тым больш, калі перад юнаком ці дзівачкай так многа светлых прывабных шляхоў. Здаўляе і абурэе другое: чаму Уладзімір, фізічна здаровы, спрытны юнак (ён лічыўся адным з лепшых спартсменаў у школе), комсамалец, паграбаваў працай, амаль цэлы год ажэдаваўся дома на ўтрыманні бацькі! Ш-ж для гэтага школа ўручыла яму атэстат сталасці?

Без цэну сарамліваці, дэбрака паглядчыць з-пад сплунчанага на лоб чуба, Уладзімір тамаўчыць:

— Трэба-ж мне рыхтавацца да экзаменаў.

— Цалы год?

— Не, я дару месцаў зіймой працаваў на сезоннай рабоце ў арпелі «Звазас». Фізічная праца для яго — часовае выйсце са становішча. Уладзімір Доўжык, які і некаторыя іншыя выпускнікі Васілевіцкіх сярэдняй школы, лічыць школу толькі дарогай ў інстытут і не іншым. Такіх утрыманцаў з атэстатамі сталасці ў Васи-

левічах, праўда, нямагоа — лічаныя людзі.

Выклікае трымоў ішоае — пазіныя ў гэтым напрамку школы, педагогаўка калектыву. Добра ведаюць у Васілевіцкай рускай школе, што Уладзімір Доўжык нідзе не працуе. Ён кожны месяц прыходзіць у школьны камітэт камсамольцаў, запісваючы членскае ўносы. Гэтым, уласна кажучы, і абмяжоўваюцца яго абавязкі камсамольца. У школе нікога не патурбава-ла такое становішча.

Уладзіміра Доўжыка, які Ікава Брэля, выпускніку Васілевіцкай беларускай сярэдняй школы, не навучны любіць пра-цу, не прызылі элементарных працоў-ных навывкаў. Педагогічны калектыў на чаде з дырэктарам Ю. Жураўскім, які ні даўна, яшчэ не ўсваяючы тую новую за-дачу, якія паставіла перад сярэдняй шко-лай жыццё.

— У нас гора не ўсе паступілі далей вучыцца, — з лядзю гаворыць Ю. Жу-раўскі, калі зайшла гутарка аб мінулагад-нім выпускніку.

А тое, што Уладзімір Доўжык, Рэгіна Жудро, Уладзімір Бель, атрымалі атэ-статы сталасці, не працавалі, што з 27 мінулагадніх выпускнікоў ніводзін не працуе ў калгасе і толькі некалькі ча-ла-век пайшлі на падпрямствы, дырэктар не ўстрымалася. Наадварот, ён лічыць такое становішча нармальным, бо, як тлу-мачыць ён, большасць вучняў яго школы — дзеці служачых, а не калгаснікаў. Якая неадаручна, школьная думка!

Знаёмства з тым, які рыхтуе школа сваіх выхаванцаў да практычнай дзейнасці, як дапамагае ім у выбары прафесіі, пераконвае, што гэтую задачу яна выкон-вае яшчэ даўка не ў адпаведнасці з па-трабавамі часу.

ІІ. ТОЛЬКІ У НАВУКУ...

Напярэдадні экзаменаў у Васілевіцкай рускай школе адбыўся вечар выпускні-коў, прысвечаны выбару прафесіі. Важ-

нае, надзёнае пытанне, яно даўно хва-ле сэрцы і розумы дзесцінасінікаў, па-трабуе шчырай і думшюнай размовы, сярброўскай парады. Узбуджаны, з ура-чыстым настроем сабраліся юнакі і дзів-чаты. У прыздыме садылі запрошаныя госці — прадстаўнікі старэйшага на-ка-лення, чыя натхнёнае слова аб сваім жыццёвым вопыце, любімай справе паві-на на краючы маладыя сэрцы.

Многа шчырных праучных слоў ад-людей, удобных у сваю прафесію, па-чулі ў гэты вечар дзесцінасінікі. Аграр-ном МТС, зоатэхнік, начальнік майстэр-няў МТС, інжынер лясной гаспадаркі, урачы, намеснікі старшын мязогава ка-лгасы, настаўнікі гаварылі аб барацьбе за пераўтварэнне прыроды, аб ролі наву-кі ў павышэнні ўраджайнасці калгасных па-лёў, у жыгелгадоўці, далейшым раз-віцці тэхнікі, расце культуры і дабрабыту савецкага народа. Ірка і шчыра ма-ля-валі яны перад дзесцінасінікамі прываб-на перспектывы сваіх прафесій.

Баспрэчна, навуцы патрабую маладыя, зольныя сілы. Але выпускнікі павіны былі пачуць і жывое гарачае слова аб пазай фізічнай працы, якія стаць рада-вым стваральнікам матэрыяльных каш-тоўнасцей, прымяніць свае сілы і веды там, дзе сёння іх чакаюць: за рудым тра-ктарам, штурвалам камбайна, у зьявля на-вырочаным кукурузы, на жыгелгадоў-чуй ферме або ў майстэрні МТС. Ші мала цікавага, захалляючага маглі-б расказаць выпускнікам Героі Соцыялістычнай Працы, майстры высокіх трактараў Еўдакі Ку-рава і брыгадзёр трактарнай брыгады со-ўгас «Ведрыч» тав. Фельчанка, дзярка Наталя Купчанка, сьвінарка Лізія Капуш і многія іншыя? Але школа ча-мусці не злагадзілася заіраціці іх. Ды-рэктар тав. Жураўскі папярэдае нават не расказаў запрошаным гасцям, аб чым яны павіны гаварыць на вечары. І атрымалася, што начальнік майстэрняў МТС, малады інжынер Шатаў з захален-нем расказаў дзесцінасінікам аб скла-д-ных выгальчальных машынах, навіхав сучаснай тэхнікі, аб умовах прыёму і ма-тэрыяльных перавагах вучобы ў інсты-

туце дакладнай механікі і іншых тэх-нічных вышэйшых навуковых устано-вах, і нічога не расказаў пра МТС, акрамя таго, што тыя, хто скончыць тэхнічныя інстытуты, змогуць усюды працаваць... нават у МТС (!?)

Не выкарстоўвае школа і такіх дзейных форм выхавання любі і па-вагі да працы, як тэхнічныя гурткі, гра-мадска-карысная праца ў калгасе. Ство-рэнны гурток па вывучэнню аўтамабіля сінтэўную работу, бо, на думку дырэктара, няма на чым праводзіць практычныя за-няткі. Побач-жа ёсць МТС, праёмкамбі-нат. У электратэхнічным гуртку займаліся толькі некалькі вучняў. Першыя нясме-ліва кроў робіць школа і па прычынне-ню вучняў да працы ў калгасе. Вучні 9-х класаў выказалі жаданне стварыць зьяно па дакладу калгаснай гародніны, сямікласнікі хочун даглядзець цялят. Але педагогі пакуль што прадумваюць «вы-вучаюць» гэтае пытанне...

Надаўна выпускніком двух сярэднях Васілевіцкіх школ была прапанавана анкета з пытаннем: што яны збіраюцца ра-біць пасля сканчэння школы? Пера-важная

